

N:o 169.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående istånd-sättande af det till landshöfdingen i Skaraborgs län anslagna länsresidenset å Marieholm m. m.; gifven Stockholms slott den 19 april 1907.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att, till utförande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af öfverintendentsämbetet i underdånig skrifvelse den 21 nästlidne mars tillstyrkt förslag af reparations- och inredningsarbeten å det till landshöfdingen i Skaraborgs län anslagna länsresidenset å Marieholm med de till residenset hörande flygel- och uthusbyggnader m. m., på extra stat för år 1908 anvisa ett belopp af 43,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera beloppet.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Carl Swartz.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 19 april 1907.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Swartz anförde i underdånighet:

I underdånig skrifvelse den 21 nästlidne mars har öfverintendents-
ämbetet gjort framställning om beredande af medel för iståndsättande
af det åt landshöfdingen i Skaraborgs län såsom bostad anslagna lands-
höfdingeresidenset å Marieholm med de till residenset hörande flygel-
och uthusbyggnader m. m. samt för införande i hufvudbyggnaden där-
städes af ledningar för elektrisk belysning äfvensom af värmeledning;
och har öfverintendentsämbetet därvid öfverlämnat, förutom på ämbetets

föranstaltande upprättadt förslag till anordnande af dylik värmeledning samt kostnadsförslag till omförmälda byggnads- och andra arbeten, *dels* instrument öfver den laga af- och tillträdessyn, som af Hasslerörs tingslags häradssynerätt hållits i januari månad innevarande år mellan f. d. landshöfdingen C. A. Sjöcrona, afträdare, samt landshöfdingen friherre Fabian De Geer, tillträdare, *dels ock* yttrande i ärendet af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län, vid hvilket yttrande fogats ej mindre ett af stadsingenjören i Mariestad J. Dahlquist upprättadt kostnadsförslag rörande vissa å friherre De Geers vägnar vid förenämnda syn påyrkade ändringsarbeten än äfven ett jämväl af Dahlquist afgifvet betänkande rörande upptagandet af nya källare inom omförmälda residens.

Vid nämnda syneförrättning, därvid såsom kronoombud tillstädeskom länsbokhållaren J. Nelsén, aflämnades, enligt hvad syneinstrumentet utvisar, af tillträdande boställshafvarens ombud en promemoria angående de förändringar och anordningar beträffande hufvudbyggnaden, hvilka enligt ombudets mening borde, utöfver de reparationer och förändringar, som synerätten kunde komma att döma kronan att utföra, vidtagas, för att bostället skulle kunna anses erhålla en tidsenlig inredning. De i denna promemoria ifrågakända arbeten afsågo: att i stora förstugan skulle uppföras ett vindfång samt anbringas hatt- och klädhängare; att inre hufvudtrappan skulle borttagas och i dess ställe uppföras en öppen trappa i rummen n:ris 13 och 38; att väggarna mellan rummen n:ris 14, 16, 17 och 18 skulle borttagas och dessa rum inredas till matsal; att rummet n:o 15 skulle inredas till serveringsrum med vattenledning; att rummet n:o 19 skulle inredas till skafferier och skänk med ingång från rummet n:o 15; att trappan n:o 21 skulle borttagas och i dess ställe trappa uppföras i rummen n:ris 22 och 43; att i rummen n:ris 6 och 30 skulle inredas garderober och vattenklosetter; att rummen n:ris 36 och 42 skulle hvardera delas i två rum; att dörrar skulle upptagas mellan *dels* rummen n:ris 6 och 7 och *dels* mellan rummen n:ris 25 och 29; att rummen n:ris 31 och 32 skulle inredas till badrum; att värmeledning och ledning för elektriskt ljus skulle införas; att tre källare skulle inredas; att parkettgolf skulle inläggas i stora salongen i öfra våningen; att gasledningen skulle utsträckas till belysning af förstugan och trapprummen; samt att yttre belysning skulle anordnas å gårdsplanen. Af de sålunda föreslagna förändringarna tog rätten under synegången del; och funno synemännen desamma kunna med hänsyn till tillträdarens ämbetsställning med fog påfordras.

De arbeten, som vid syneförrättningen påsynades kronan, beräknades kräva en kostnad af 21,363 kronor 45 öre, hvarjämte afträdande boställshafvaren förpliktades att gälda kostnaden för ett mindre reparationsarbete med 24 kronor.

Med öfverlämnande af det vid syneförrättningen förda protokoll anförde Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län i skrifvelse till öfverintendentsämbetet den 22 sistlidne februari, att de påsynade reparationerna vore högst behöfliga och att desamma syntes böra komma till utförande så fort ske kunde under innevarande år, på det att indelningshafvaren måtte kunna taga bostaden i besittning. I anledning af förenämnda, å tillträdande boställshafvarens vägnar vid synen gjorda framställning om vidtagande af vissa förändringsarbeten inom residensets hufvudbyggnad hade beträffande dessa upprättats ritningar och kostnadsförslag, slutande å en summa af 19,735 kronor utöfver hvad syneprotokollet upptoge. Lika med synerätten ansåge Kungl. Maj:ts befallningshafvande de föreslagna anordningarna synnerligen ändamålsenliga och med tidens fordringar å bostad för en landshöfding väl förenliga. Hvad anginge frågan om upptagande af nya källare under residensets hufvudbyggnad, vore, yttrade vidare Kungl. Maj:ts befallningshafvande, en dylik åtgärd ovillkorligen af behovet påkallad, alldenstund de byggnader, som förut utgjort länsstyrelsens ämbetslokaler och under hvilka landshöfdingen hittills haft sina källare, komme att under de närmaste åren borttagas; och hade af företagen undersökning framgått, att vattenytan i den bostället förbifytande ån Tidån under vanliga förhållanden ej utgjorde hinder för en anordning af nu ifrågasvarande slag. Slutligen har Kungl. Maj:ts befallningshafvande beträffande en i synerättens protokoll upptagen post å 4,000 kronor för iståndsättande af strandskoningen rundt den holme, hvarå residenset är beläget, påpekat, att nämnda strandskoning, såsom ock vid flera föregående års besiktningar vitsordats, vore mycket bristfällig samt att, ju längre arbetet med dess iståndsättande uppsköttes, kostnaden därför komme att blifva större, hvarför synnerligen önskligt vore, att medel härtill kunde nu beredas, så att arbetets utförande kunde ske i sammanhang med de genomgripande förbättringarna å Marieholm under innevarande år.

Den af Kungl. Maj:ts befallningshafvande åberopade undersökning rörande möjligheten att under residensets hufvudbyggnad anbringa nya källare är, såsom förut omförmälts, verkställd af stadsingenjören i Mariestad J. Dahlquist. Därvid har, enligt hvad det af Dahlquist afgifna betänkande utvisar, till en början utrönt, att äldre källare under byggnaden icke funnes af beskaffenhet att kunna användas såsom för-

råds- eller värmeledningskällare. En undersökning af grundmurarna under rummen n:ris 14, 16, 17, 18 och 19 hade gifvit vid handen, att grundens djup vore sådant, att en utschaktning till ett djup af omkring 2,30 meter under bottenvåningens bjälklag icke kunde förorsaka ras eller sättning af grunden, och en afvägning för bestämmande af vattenytans i Tidans läge hade gifvit det resultat, att vid högvatten vattenytan låge omkring 3 meter under bottenvåningens bjälklag. Vid vårflod hade visserligen händt, att vattenytan under 24 till 30 timmar stigit så högt som 2,10 meter under bottenvåningens bjälklag, men då en dylik höjning af vattenytan vore af kort varaktighet, syntes vattens inträngande i källarna kunna genom asfaltisolering förebyggas.

I sin förenämnda skrifvelse har öfverintendentsämbetet till en början erinrat, att ämbetet uti sin den 23 oktober 1906 gjorda underdåniga framställning om anvisande jämväl för år 1908 af ett extra anslag till underhåll och reparationer af publika byggnader föreslagit, att af ett dylikt anslag måtte få användas ett belopp af högst 3,500 kronor till reparation af strandskonungen vid Marieholm, samt att, då sagda anslag numera blifvit af Riksdagen beviljadt, denna reparation kunde förväntas nästkommande år komma till stånd. Skulle det visa sig vara förmånligast att redan i år bringa ifrågavarande arbete till utförande, vore det ämbetets afsikt att utverka Kungl. Maj:ts medgifvande att af under händer varande medel förskottera nödigt belopp mot ersättning af vederbörande anslag, då det blefve tillgängligt.

Vid pröfning af den tillträdande boställshafvarens framställning hade, fortsätter öfverintendentsämbetet, ämbetet, i betraktande däraf att de ålderdomliga och i åtskilliga hänseenden skäligen obekväma boställslägenheterna i fråga, hvilka icke på många år varit föremål för någon mera omfattande reparation, skulle genom vidtagande af de ifrågaställda åtgärderna förlänas en afgjordt fördelaktigare disposition och tidsenlig inredning, för sin del icke funnit annat att anmärka än följande. Om värmeledning komme till stånd, syntes sådan ledning böra anordnas, icke, såsom uti det af Kungl. Maj:ts befallningshafvande ingifna kostnadsförslaget blifvit förutsatt, med ånga utan med varmvatten, hvilket sistnämnda system vore ur olika synpunkter fördelaktigare; och hade ämbetet därför från ingenjören H. Theorell infordrat kostnadsuppgift för dylik ledning, afsedd att uppvärma, förutom de egentliga rummen, äfven residensets båda förstugor, hall, trappuppgångar, veranda och serveringsrum, hvilken uppgift utvisade, att en värmeledning med två varmvattenpannor betingade en kostnad af 9,500 kronor mot 7,000 kronor, som i förenämnda kostnadsförslag upptagits. Därjämte hade de i ärendet företedda ritningarna i vissa mindre hänseenden tarfvat

rättelse, hvarför desamma blifvit till Kungl. Maj:ts befallningshafvande återsända, därifrån de sedermera i behörigt skick återkommit.

Hvad beträffade kostnaden för ifrågavarande arbeten, uppginge densamma enligt det på orten upprättade kostnadsförslaget till 19,735 kronor. Om till detta belopp lades den summa af 21,363 kronor 45 öre, som enligt syneutslaget påförts kronan, skulle kostnaderna för förevarande landshöfdingeboställes iordningställande komma att uppgå till 41,098 kronor 45 öre. Vid granskning af dessa beräkningar, i hvilka inginge jämväl omkostnaden för förut omförmälda strandskonings reparation, hade öfverintendentsämbetet funnit desamma icke gifva anledning till andra erinringar än att, jämte det att det för iståndsättandet af strandskoningen upptagna beloppet borde utgå, då medel därtill redan vore beredda, för värmeledningen, hvilken enligt det ingifna kostnadsförslaget beräknats kräfva en kostnad af 7,000 kronor, en summa af 2,500 kronor borde tilläggas och att vissa poster, särskildt för källaranordningarna, rifnings- och ommurningsarbeten samt oförutsedda utgifter, borde höjas, så att, jämlikt hos ämbetet upprättadt kostnadsförslag, slutbeloppet för samtliga arbetenas verkställande skulle komma att uppgå till 43,000 kronor.

Vidare har öfverintendentsämbetet meddelat, att tillträdande boställshafvaren förklarar sig villig att, om värmeledning blefve i boställslägenheterna införd, å kostnaden härför, högst 9,500 kronor, erlägga årlig ränta efter 4 procent och amortering under 15 år, då det för hvarje år under nämnda tid till betalning förfallna belopp, under antagande att anläggningskostnaden för värmeledningen vid utbudande på entreprenad komme att uppgå till nyss angifna summa, blefve 854 kronor 45 öre.

Slutligen hemställer öfverintendentsämbetet, att, som de till ämbetets förfogande ställda ordinarie anslagsmedel icke kunde lämna tillgång till bestridande af nu ifrågavarande betydande utgift, nådig proposition måtte till innevarande års Riksdag aflåtas om beviljande på extra stat för år 1908 af ett anslag å 43,000 kronor för iståndsättande af landshöfdingebostaden å Marieholm med tillhörigheter, därvid jämväl medgifvande att redan under innevarande år disponera anslaget syntes böra äskas.

Genom den i ärendet förebragta utredning synes mig behovet af en genomgripande reparation af länsresidenset å Marieholm jämte de till residenset hörande flygel- och uthusbyggnader m. m. vara fullt ådaga-lagdt. De af synerätten påsynade bristerna, hvilka kronan ålagts att afhjälpa, uppgå ock till ett ganska betydande belopp.

Hvad beträffar de af tillträdande boställshafvaren påkallade förändringar i hufvudbyggnadens inre anordning och inredning, utgöras de viktigaste bland dessa af — förutom inredande af källare under byggnaden, en åtgärd hvilken äfven af synerätten ansetts behöflig — anbringande af värmeledning och inledande af elektrisk belysning i byggnaden, åtgärder hvilka synas i ett fall som detta ändamålsenliga och lämpliga och, därest de anses böra komma till stånd, gifvetvis böra utföras i sammanhang med byggnadens reparation och anordning i öfrigt. Vidkommande återstående af tillträdande boställshafvaren ifrågasatta, men af synerätten icke pådömda arbeten, synas mig desamma, sådana de af öfverintendentsämbetet förordats, icke äga större omfattning än som kan anses erforderligt för försättande af landshöfdingebostaden med hvad därtill hörer i ett tidsenligt och mot dess ändamål svarande skick; och anser jag mig därför kunna tillstyrka, att desamma må komma till utförande i samband med öfriga, nu ifrågavarande arbeten vid residensbyggnaden.

Den af öfverintendentsämbetet uppgjorda kostnadsberäkningen har icke gifvit anledning till anmärkning från min sida.

Hvad särskildt angår det föreslagna anordnandet af värmeledning inom residensets hufvudbyggnad, har, som nämndt, tillträdande boställshafvaren förklarat sig villig att genom årlig amortering till statsverket återgälda den af värmeledningens anläggande föranledda kostnad enligt grunder, öfverensstämmande med dem, hvilka, enligt hvad jag vid underdånig föredragning den 8 nästlidne mars af frågan om iståndsättande af de åt landshöfdingen i Jönköpings län anvisade boställslägenheter omförmält, skulle komma till tillämpning med afseende å till införande ifrågasatt värmeledning i dessa; och synes mig den nu ifrågavarande amorteringen böra äga rum på enahanda sätt och i enahanda ordning, som vid nyssnämnda tillfälle af mig föreslagits beträffande kostnaden för sistnämnda anordning. Att den årliga kostnaden för residensets uppvärmning skall ske på vederbörande boställshafvares bekostnad är själfallet.

Då de till öfverintendentsämbetets förfogande ställda medel för underhåll och vård af publika byggnader icke kunna, utan åsidosättande af andra behöfliga underhålls- och reparationsarbeten å staten tillhöriga byggnader, lämna tillgång jämväl till utförande af nu ifrågavarande, af mig tillstyrkta arbeten, torde ett särskildt anslag böra för ändamålet af Riksdagen äskas; och synes med hänsyn till önskvärdheten däraf, att nämnda arbeten må komma till utförande snarast möjligt, Riksdagens medgifvande böra utverkas, att det belopp, som må komma att för

ändamålet anslås, må kunna af Kungl. Maj:t disponeras redan under innevarande år.

På grund af hvad jag sålunda anfört hemställer jag i underdånighet, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att, till utförande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med förenämnda, af öfverintendentsämbetet tillstyrkta förslag af reparations- och inredningsarbeten å det till landshöfdingen i Skaraborgs län anslagna länsresidenset å Marieholm med de till residenset hörande flygel- och uthusbyggnader m. m., på extra stat för år 1908 anvisa ett belopp af 43,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera beloppet.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Karl Skogman.